

గౌరవనీయులైన శ్రీ జస్టిస్ కె.సురేందర్

క్రిమినల్ పిటిషన్ నెం.11646 / 2022

ఉత్తర్వు:

1. నెగోషియబుల్ ఇన్స్ట్రుమెంట్స్ చట్టంలోని సెక్షన్ 138 కింద నేరాలకు సంబంధించి సికంద్రాబాద్ లోని XIV అదనపు న్యాయమూర్తి-కమ్-XVIII అదనపు చీఫ్ మెట్రోపాలిటన్ మేజిస్ట్రేట్ ఫైల్ పై C.C.No.1551 లో విచారణను రద్దు చేయడానికి ఈ క్రిమినల్ పిటిషన్ దాఖలు చేయబడింది.
2. చెక్కుపై ఉన్న తేదీ నుండి మూడు నెలల తర్వాత సమర్పించిన చెక్కును తిరిగి ఇవ్వడానికి నెగోషియబుల్ ఇన్స్ట్రుమెంట్స్ చట్టంలోని సెక్షన్ 138 కింద పిటిషనర్ విచారణను ప్రశ్నిస్తున్నారు.
3. 2వ ప్రతివాది యొక్క కేసు ఏమిటంటే, 21.09.2018 నాటి చెక్కు నెం.029221 ను, రూ.9.00 లక్షలు కు జారీ చేయబడింది. చెక్కును 27.12.2018న క్లియరెన్స్ కోసం 2వ ప్రతివాది తన ఖాతాను నిర్వహిస్తున్న బ్యాంకులో సమర్పించారు మరియు 'తగినంత నిధులు లేవు' అనే కారణంతో తిరిగి చెల్లించబడలేదు.
4. చెక్కు తిరిగి ఇచ్చినందుకు బాధపడి, నోటీసు జారీ చేయబడింది, ఆ తరువాత, చెక్కు పరిధిలోకి వచ్చే మొత్తాన్ని చెల్లించనందుకు, ఫిర్యాదు దాఖలు చేయబడింది.
5. పిటిషనర్ తరపున న్యాయవాది లేవనెత్తిన ఏకైక కారణం ఏమిటంటే, చెక్ 21.09.2018 నాటిది, అయితే, ఆ చెక్కును 27.12.2018 న సమర్పించబడింది, ఇది మూడు నెలల చెల్లుబాటు కాలానికి మించినది. ఈ కారణంగానే, పిటిషనర్/నిందితుడిపై విచారణ కొనసాగించలేము. అతను శ్రీ ఇషార్ అల్లాయ్ స్టీల్స్ లిమిటెడ్ వర్సెస్ జయస్వాల్స్ నెకో లిమిటెడ్ అప్పీల్ (సిఆర్ఎల్) 219 ఆఫ్ 2001 కేసులో స్పెషల్ లీవ్ పిటిషన్ (సిఆర్ఎల్) 3854 ఆఫ్ 2000, తేదీ 22.02.2001 నుండి ఉత్పన్నమైన కేసులో గౌరవనీయమైన సుప్రీంకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పుపై ఆధారపడ్డారు. ఆందులో, చట్టంలోని సెక్షన్ 138 కింద కేసును విచారిస్తున్నప్పుడు, గౌరవనీయమైన సుప్రీంకోర్టు, ఆరు నెలలకు మించి చెక్కును సమర్పించింది. అప్పీలుదారుకు

ప్రక్రియను జారీ చేయడానికి క్రిమినల్ కోర్టుకు అధికార పరిధి లేదని, తదనుగుణంగా క్రిమినల్ చర్యలను పక్కనపెట్టించని తీర్పు ఇవ్వబడింది.

6. మరోవైపు, 2వ ప్రతివాది తరపున హాజరైన న్యాయవాది, చెల్లుబాటు కానందున చెక్కును తిరిగి ఇవ్వలేదని, అయితే నిధులు సరిపోవని నిర్దిష్ట కారణం ఇవ్వబడిందని సమర్పిస్తారు. తగినంత నిధులు లేనందున చెక్కును తిరిగి ఇచ్చిన తర్వాత, చట్టంలోని సెక్షన్ 138 కింద సంతృప్తి చెందడానికి అవసరమైన అంశాలు తయారు చేయబడతాయి మరియు తదనుగుణంగా, విచారణ (ప్రాసిక్యూషన్) నిర్వహించవచ్చు. నిందితుడు లేవనెత్తిన సమస్యలను విచారణ సమయంలో మాత్రమే నిర్ణయించవచ్చని మరియు Cr.P.C లోని సెక్షన్ 482 కింద విచారణను రద్దు చేయలేమని కూడా ఆయన సమర్పించారు.
7. చెక్ తేదీ నుండి మూడు నెలల వ్యవధికి మించి సబ్జెక్టు చెక్కును సమర్పించడం వివాదాస్పదమైనది కాదు. రిజర్వ్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా 04.11.2011 న ఇన్-చార్జ్ చీఫ్ జనరల్ మేనేజర్ సంతకంతో నోటిఫికేషన్ జారీ చేసింది. బ్యాంకింగ్ రెగ్యులేషన్ యాక్ట్, 1949 లోని సెక్షన్ 35ఎ ద్వారా ఇవ్వబడిన అధికారాలను వినియోగించుకొని ఈ నోటిఫికేషన్ జారీ చేయబడింది మరియు తదనుగుణంగా చెక్కులను సమర్పించినట్లయితే చెక్కులు/డ్రాఫ్ట్లు/పే ఆర్డర్/బ్యాంకర్ల చెక్కును చెల్లించవద్దని బ్యాంకులను ఆదేశించింది.

బ్యాంకింగ్ రెగ్యులేషన్ యాక్ట్, 1949 లోని సెక్షన్ 35ఎ ఈ క్రింది విధంగా ఉంది:
 177[35ఎ ఆదేశాలు ఇవ్వడానికి రిజర్వ్ బ్యాంకు యొక్క అధికారం - రిజర్వ్ బ్యాంక్ సంతృప్తి చెందిన చోట - లో 178 [ప్రజా ప్రయోజనం]; లేదా 179 [బ్యాంకింగ్ విధానం యొక్క ప్రయోజనం కోసం; లేదా] డిపాజిటర్ల ప్రయోజనాలకు హానికరమైన రీతిలో లేదా బ్యాంకింగ్ కంపెనీ ప్రయోజనాలకు భంగం కలిగించే విధంగా ఏదైనా బ్యాంకింగ్ కంపెనీ వ్యవహారాలను నిర్వహించకుండా నిరోధించడానికి; లేదా సాధారణంగా ఏదైనా బ్యాంకింగ్ కంపెనీ యొక్క సరైన నిర్వహణను భద్రపరచడానికి, సాధారణంగా బ్యాంకింగ్ కంపెనీలకు లేదా ప్రత్యేకించి ఏదైనా బ్యాంకింగ్ కంపెనీకి ఆదేశాలు జారీ చేయడం అవసరం, అది ఎప్పటికప్పుడు, తగినట్లుగా భావించే ఆదేశాలను జారీ చేయవచ్చు మరియు బ్యాంకింగ్ కంపెనీలు లేదా బ్యాంకింగ్ కంపెనీ, సందర్భానుసారంగా,

అటువంటి ఆదేశాలను పాటించటానికి కట్టుబడి ఉండాలి. రిజర్వ్ బ్యాంక్, దానికి చేసిన ప్రాతినిధ్యంపై లేదా దాని స్వంత కదలికపై, సబ్ సెక్షన్ (1) కింద జారీ చేసిన ఏదైనా ఆదేశాన్ని సవరించవచ్చు లేదా రద్దు చేయవచ్చు మరియు అలా సవరించడం లేదా రద్దు చేయడంలో ఏదైనా ఆదేశం అది తగినదిగా భావించే షరతులను విధించవచ్చు, దీనికి లోబడి మార్పు లేదా రద్దు ప్రభావం ఉంటుంది.]

8. ఎన్ఐఐ చట్టంలోని సెక్షన్ 138-ఎ కింద, చెక్కును డ్రా చేసిన తేదీ నుండి ఆరు నెలల వ్యవధిలోపు లేదా చెల్లుబాటు అయ్యే వ్యవధిలోపు బ్యాంకుకు సమర్పించాలని పేర్కొనబడింది. బ్యాంకింగ్ రెగ్యులేషన్ యాక్ట్, 1949 లోని సెక్షన్ 35-ఎ ప్రకారం లేదా బ్యాంకింగ్ విధానం యొక్క ప్రయోజనాల కోసం ఆదేశాలు ఇవ్వడానికి రిజర్వ్ బ్యాంకుకు అధికారాలను ఇస్తుంది. తదనుగుణంగా, అటువంటి ఇన్స్ట్రుమెంట్ తేదీ నుండి మూడు నెలల వ్యవధికి మించి సమర్పించిన చెక్కులను బ్యాంకులు చెల్లించరాదని ఆదేశాలు జారీ చేయబడ్డాయి.
9. నెగోషియబుల్ ఇన్స్ట్రుమెంట్స్ చట్టంలోని సెక్షన్ 138-ఎ, రెండు ఆకస్మిక పరిస్థితులతో వ్యవహరిస్తుంది, మొదటిది, ఆరు నెలల వ్యవధిలో చెక్కును సమర్పించడం మరియు రెండవది, దాని చెల్లుబాటు వ్యవధిలో ఏది ముందు అయితే అది. రిజర్వ్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా నోటిఫికేషన్ ప్రకారం, చెల్లుబాటు కాలం మూడు నెలలు ఉంటుంది మరియు చెక్కును మూడు నెలల వ్యవధిలో సమర్పించి ఉండాలి. చెక్కును ఆమోదించడంలో, 'తగినంత నిధులు లేకపోవడం' కారణంగా చెక్కును తిరిగి ఇచ్చారని పేర్కొంటూ మెమో ఇవ్వడంలో బ్యాంకు పొరపాటు చేసింది. మూడు నెలల వ్యవధికి మించి బ్యాంకులు చెక్కును స్వీకరించరాదని రిజర్వ్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా యొక్క నిర్దిష్ట ఆదేశం, దానిని బ్యాంక్ జాగ్రత్తగా అనుసరించాల్సి ఉంటుంది మరియు చెక్కు రాష్ట్రం లేదా చెల్లనిది అనే కారణంతో తిరిగి ఇవ్వాలి.
10. దాని చెల్లుబాటు కాలానికి మించి సమర్పించిన చెక్కును తిరిగి ఇవ్వడం (విచారణకు) ప్రాసిక్యూషన్కు ఆధారం. శ్రీ ఇషార్ అల్లాయ్ స్టీల్స్ లిమిటెడ్ వర్సెస్ జయస్వాల్స్ నెకో లిమిటెడ్ కేసు (పైన పేర్కొన్న) లో నివేదించిన తీర్పును వర్తింపజేస్తూ, పిటిషనర్ విచారణను కొనసాగించడానికి క్రిమినల్ కోర్టుకు అధికార పరిధి లేదు.

11. ఫలితంగా, సికింద్రాబాద్లోని XIV అదనపు న్యాయమూర్తి-కమ్-XVIII అదనపు చీఫ్ మెట్రోపాలిటన్ మేజిస్ట్రేట్ ఫైల్ పై C.C.No.1551/2019 లో పిటిషనర్యై విచారణలు రద్దు చేయబడ్డాయి.

12. దీని ప్రకారం, క్రిమినల్ పిటిషన్ అనుమతించబడుతుంది. పర్యవసానంగా, వివిధ దరఖాస్తులు ఏవైనా ఉంటే అవి మూసివేయబడతాయి.

కె. సురేందర్, న్యాయమూర్తి

Date: 12.04.2023